

O B I T E L J

***Predavanje gđe. Batool Sharif Khodaei,
17.2.2011. (supruge veleposlanika I. R. Irana)***

***PREDAVANJE U OKVIRU TRIBINE DR. SULEJMAN MAŠOVIĆ
UZ IZLOŽBU SA TEMOM OBITELJI I DOMJENKOM NA KRAJU***

***U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog
Snaženje obitelji u kur'anskim učenjima
Položaj žena tokom tri desetljeća Revolucije***

Dame i gospodo, drage sestre i poštovana braćo,

Uz najiskrenije selame i pozdrave koristim priliku da vam čestitam godišnjicu rođenja, mevlud, časnog Poslanika islama, hazreti Muhammeda bin Abdullaha (s.a.w.s.), u mjesecu rebi' al evvelu. Čestitam vam mevlud Pejgambera koji svjetlošću

ljudskosti i duhovnosti nije obasjao samo Arapski poluotok nego cjelokupno svjetsko prostranstvo; cjelokupno čovječanstvo na svakom dijelu svijeta u kojem živimo.

Dozvolite mi da najprije izrazim svoju osobnu, ali i zahvalnost Veleposlanstva Islamske Republike Iran u Zagrebu svim dužnosnicima i uposenicima Islamskog centra u Zagrebu i Organizacije žena Islamskog centra u Zagrebu zbog prilike koju ste mi večeras pružili da se pojavim među vama i da s vama razgovaram.

Svoje izlaganje ću, kako i doliči, otvoriti jednim kur'anskim ajetom:

يا ايهاالناس اتقوا ربكم الذى خلقكم من نفس واحدة و خلق منها زوجها و بث منهما رجالا كثيرا و نساء و اتقوا الله الذى تسالون به و الارحام ان الله كان عليكم رقيبا .

„O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte – s imenom čijim jedni druge molite – i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vam bdi.“

(An Nisa, 1.)

Vjera islam je savršeni, sveobuhvatni i kompletni socijalni sustav u kojem je posebna pažnja posvećena blagostanju ljudi – kako žena tako i muškaraca – kao odrazu apsolutne savršenosti. Iz prijevoda citiranog ajeta razumijevamo da je središte Kreacije postavljeno na temelju saradnje između žene i muškarca u svim poslovima vezanim za ljudsko postojanje. Također, razumijevamo da u suštinskom trenutku kreacije ne postoji bilo kakva razlika između žena i muškaraca, a to znači da oboje uživaju u jednakim i istovjetnim pravima i da su u islamskom sustavu važna sva ljudska bića; i žene i muškarci. Ravnopravni su u svim segmentima osnovnih ljudskih prava: Prava na život, prava na slobodu, prava na izražavanje misli i prava na edukaciju i odgoj.

U procesu pojašnjenja i prezentacije jedne jasne definicije položaja obitelji, do sada su obavljene brojne studije i analize koje su polučile uistinu vrijedne rezultate.

Izbijanje velikih etičkih i socijalnih kriza koje su na kraju 20. i početku 21. stoljeća počele približavati se svome vrhuncu, bez izuzetka su kobna posljedica urušavanja temelja obitelji. Međunarodni analitičari i mislioci već mnogo puta su svjetskoj

zajednici objavili negodovanje i protivljenje takvom trendu, upozoravajući da bi uništavanje vrijednosti obitelji svijet moglo dovesti na prag kraha ljudskih i moralnih vrijednosti što je neophodno neodloživo spriječiti. Ovi vapaji su tokom proteklih nekoliko godina potaknuli brojne temeljite promjene u radikalnim stajalištima i mislima o religiji i obiteljskim odnosima. Među te promjene ubrajamo podatak da su nacionalne i međunarodne institucije širom svijeta usvojile vrlo oštre zakonske propise koji štite ženu i porodicu. No, mi ipak vrlo dobro znamo da društvo čiji članovi ne teže moralnim vrijednostima i duhovnim savršenostima neće stići do blagostanja i sreće zbog toga što moralne vrline i ljudske vrijednosti moraju biti sustavno utemeljene unutar same obitelji.

Temeljna poruka poslanstva i misije Božijih vjerovjesnika oličena je u uputi čovječanstva prema moralnim savršenostima, psihičkom i duhovnom uzdignuću. Poslednji Božiji izaslanik, Poslanik islama i Pečat poslanstva, hazreti Muhammed Mustafa (s.a.w.s.), posebno je naglasio da je „poslat da upotpuni moralne vrline“ čime

je jasno obznanio da je uputa ljudi prema ljudskim savršenostima najvažniji cilj njegovog poslanstva.

Obitelj je fundamentalni stub ljudske zajednice čija poletnost i stabilnost je uvjetovana upravo ispravnim i stabilnim odnosima među supružnicima. Da bi postali svjesni važnosti tih odnosa, oba supružnika moraju biti jasno upoznati sa svojim pravima i obavezama. Časni Kur'an kao najuzvišenija uputa ljudskom životu, najbolji je vodič na tome putu.

Nastojati ću da vam ukratko prezentiram barem jedan dio mudrih uputa veličanstvene knjige Kur'ana vezanih za procese jačanja obitelji i da vas upoznam sa važnim, nadasve uticajnim, čimbenicima u tom procesu. Važnost posvećivanja odgovarajuće pažnje pitanju obitelji ukorijenjena je u važnosti same institucije obitelji. Sveta institucija obitelji temeljni je stub ljudskoga društva i mjesto bujanja raznih kultura u toj mjeri da sva blagostanja i sve nedaće naroda širom svijeta bivaju usko povezane s odvažnošću ili poniženošću članova obitelji. Prvi uvjet za formiranje

zdravog i poletnog društva jeste zdrava i stabilna obitelj. Najveći broj ljudskih uspjeha ostvaren je u okviru zdravih obitelji. Bez obitelji, ljudski identitet ne samo da gubi vrijednost nego na značaju i učinkovitosti gube i svi individualni u društveni napori i zalaganja. Stoga, društva koja su stigla na korak od urušavanja obitelji, a koja su ipak odlučila očuvati ovu instituciju, moraju - kako to uče monoteističke religije i posebno islam – ubuduće gajiti mnogo veća očekivanja od obitelji nego sada, a da bi ta očekivanja gajili moraju spoznati istinske obaveze i vrijednosti obitelji. Osim toga, uspostava i razvoj institucije obitelji proces je koji obuhvata brojne pokazatelje jednog živog i progresivnog ljudskog društva u kojem je razvoj čovjeka jedan od najvažnijih čimbenika samog razvoja.

Iako se kriteriji ljudskog potencijala u razvoju pretežno baziraju na učinkovitosti i profitabilnosti, ipak temeljitija analiza pokazuje da sama učinkovitost čovjeka biva crpljena iz obitelji.

S obzirom na navedeno, udio obitelji u unapređenju progresnog stupnja je od fundamentalnog značaja, ali, nažalost, još uvijek nije uključen među parametre valorizacije progressa.

Bračna veza je odraz nutrinske težnje svrstane među osnovne čovjekove potrebe i sama po sebi ne potrebuje edukaciju, ali kontinuitet te veze i ispravnog odnosa koji u konačnici iznjedrava stabilnu obitelj potrebuje edukaciju i pažnju požrtvovnih članova društva. Časni Kur'an je, u svojstvu najsuperiornijeg životnog recepta i najuzvišenijeg vodiča za čovjeka na njegovu putu ka ugodnom i pohvalnom životu, ogroman broj svojih ajeta posvetio uređenju i harmonizaciji unutarobiteljskih odnosa, prava i obaveza supružnika i djece. Posvećenost ovim ajetima čovjeka može uputiti prema najuzvišenijim rješenjima za jačanje i snaženje obitelji.

Obitelj i osnovne potrebe njenog osnivanja, supružnicima – dakle, i ženama i muškarcima – nalaže maksimalan stupanj zalaganja u jačanju obitelji i njenom

očuvanju. Moralne naredbe i pravne preporuke svete knjige Kur'ana za formiranje i jačanje obitelji, naglašene su s ciljem očuvanja zdravlja i boljitka ljudske zajednice.

Stoga je temu obitelji, sveukupno gledano, moguće razmatrati u okviru tri suštinske odrednice: Formiranje, jačanje i uzdizanje kvaliteta obiteljskog života na viši nivo. Ovdje ćemo čimbenike snaženja unutarobiljetskih odnosa razmatrati na temelju kur'anskih ajeta.

1. Obitelj biva definirana na temelju postojećih struktura i očekivanja baziranog na njenom funkcioniranju. Obitelj čine osobe u bračnoj i krvnoj vezi koje grade međusobne odnose, a među koje spadaju majka, otac, supruga, suprug, brat, sestra, dijete. Pobrojani članovi obitelji kreiraju zajedničku kulturu i žive na istom prostoru, odnosno u istoj stambenoj jedinici. Iz navedenih podataka zaključujemo da je obitelj sklop dubokih i stabilnih tjelesnih i duhovnih veza između nekoliko osoba koje nastanjuju istu prostornu jedinicu. Bez obistinjenja navedenih veza, obitelj gubi značenje. Prema tome, podizanje stupnja učinkovitosti obitelji neizostavno potrebuje jačanje veza među članovima obitelji. Snaženje veza unutar obitelji jedan je od najvažnijih čimbenika u individualnom i kolektivnom zdravlju i razvoju.

2. Snaženje obiteljskih odnosa

Da li je cilj snaženja obitelji usmjeren isključivo ka očuvanju te institucije ma kako ona bila slaba i nestabilna, odnosno očuvanju njenog imena? Ili se pod ustabiljenjem obitelji misli na to da jedna strana popusti i prihvati nepravdu i nepravičnost suprotne strane ili je pak riječ o prisilnom obitavanju pod jednim krovom ma o kako nepravednoj pojavi da se radi? Neosporno je da nepoštivanje i zanemarivanje prava i ljudske ličnosti jedne osobe, te silništvo jedne osobe nad drugom ne može donijeti nikakvu ni stabilnost ni čvrstinu bilo čemu. No, kada se osvrnemo na kur'anske ajete i Božije naredbe o formiranju i jačanju obitelji shvatamo da Uzvišeni pod sintagmom *snaženje obitelji* misli na poštivanje principa umjerenosti među svim članovima obitelji – supruge,

supruga i djeteta – vlasti morala i poštivanju prava svih članova obitelji, te unutarobiteljske odnose postavljene na principima pažnje, ljubaznosti i ljubavi. U 21. ajetu sure Ar-Rum čitamo:

و من آياته خلق لكم من انفسكم ازواجاً لتسكنوا اليها
و جعل بينكم موده و رحمه ان فى ذلك لايات لقوم يتفكرون

„I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost; to su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju.“

Najvažniji čimbenici jačanja obitelji ogledaju se u učenju i savladavanju principa umjerenosti među svima, vladavine morala i očuvanja prava svih članova obitelji.

Veza morala i obitelji je u cijelosti neovisna i obavezujuća veza, jer čovjek ne može dosegnuti spoznaju, savršenost i prosvjetljenje duše osim pod okriljem sigurne i konstruktivne obiteljske atmosfere. Riječju, čvrstoća i stamenost obitelji produkt je predanosti moralnim načelima od strane njenih članova te njihovo distanciranje od lošeg ponašanja i nemorala.

Upravo zbog svega navedenog je vrlo važna uloga religija u organizaciji i upućivanju ljudskog života; posebice u društvenim odnosima gdje uživaju posebno povjerenje. Nebeske naredbe su, definiranjem jasnih propisa i granica u ophođenju, osim poboljšanja međuljudskih odnosa, čovjeka odgojila odgojem dostojnim i društva i obitelji.

U svim kur'anskim ajetima se ljubaznost i pažnja, međusobno razumijevanje, dobro ophođenje, lijep govor u obitelji, poštivanje prava drugih, pomaganje djeci, poštovanje prema starijima i podrška bolesnima smatraju ibadetima i spadaju u sferu svetoga.

Moralu odana muslimanska društva i obitelji koje religijska učenja postavljaju na važno mjesto u ovoživotnom individualnom i kolektivnom egzistiranju, bez sumnje će doživjeti da njihove unutarnje nesuglasice budu ublažene, a porodični temelji kudikamo stabilniji. U 97. ajetu sure An Nahl čitamo:

من عمل صالحا من ذكر أو أنثى و هو مؤمن فلنحيينه حياة طيبة و لنجرينهم اجرهم باحسن ما كانوا يعملون

„Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i, doista, ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.“

Sada su neka zapadna društva ovu temu stavila u prvi plan svojih aktivnosti usmjerenih ka sprječavanju urušavanja obitelji kao najveće pošasti većine svjetskih društava. Ove zemlje su pokrenule opsežne aktivnosti na edukaciji svojih stanovnika i njihovih obitelji kako bi njihovu naklonost ka poštivanju religijskih propisa i moralnih kodeksa podigli na viši nivo. Upravo zbog toga su potražili pomoć od crkve, a svoje mlađe generacije potiču na učešće u vjerskim ceremonijama.

Potrebno je da se ukratko osvrnemo i na čimbenike snaženja i jačanja obitelji koje, sveukupno gledano, možemo svrstati u tri grupe: Kultura i društveno okruženje, ekonomija društva i ustaljene društvene tradicije.

Znamo da su čovjekovi odnosi odraz njegovih društvenih saznanja i da stupanj lične kulture i stila života svake osobe spadaju među najvažnije uticajne čimbenike u

njegovim odnosima. Prema tome, na primjeru ponašanja jednog društva moguće je procijeniti kulturno stanje i stupanj razvoja naroda koji čini to društvo.

Članovi obitelji kao malog dijela jedne velike društvene zajednice također su izloženi uticaju učenja aktualnih u njihovoj okolini. Očuvanje moralnih načela, strpljenje i smirenost, privrženost obitelji i supružniku, te beskompromisnost, raskalašenost i buntovništvo, karakteristike su koje obitelji dobrim dijelom uče i poprimaju od svoje društvene okoline. Prema tome, jedan od bitnih čimbenika u jačanju obitelji odnosi se na zdravu okolinu postavljenu na principima moralnih vrijednosti, a islam insistira na čistoći društvene i životne sredine, udaljavanju od grijeha, poštivanju Božijih propisa i promicanju ispravne i zdrave društvene kulture. Tako u 110. ajetu sure Ali Imran Uzvišeni kaže:

كنتم خير امه اخرجت للناس تامرون بالمعروف و تنهون عن المنكر
و تومنون بالله و لو امن اهل الكتاب لكان خيرا لهم منهم المومنون
و اكثر هم الفاسقون

„Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima ih i pravih vjernika, ali, većinom su nevjernici.“

Još jedan važan čimbenik u obiteljskim odnosima je makroekonomija društva. S obzirom da su finansijski dohotci obitelji i relativno blagostanje naroda u direktnoj vezi s ekonomskim razvojem društva, svi segmenti obitelji su izloženi uticaju tog čimbenika. Finansijska oskudica će iznjedriti slabu obitelj, a odnosi unutar siromašne obitelji će biti kudikamo drugačiji od odnosa u materijalno situiranoj obitelji. Obiteljska finansijska slika formira se temeljem zalaganja i saradnje oca i majke obitelji. Ukoliko obitelji uspijevaju dohotcima odgovoriti na svoje potrebe mogu se posvetiti i odstranjivanju psihičkih i emotivnih potreba, a što u konačnici predstavlja vrlo bitan faktor u jačanju unutarobiteljskih odnosa i veza. Još neke vrijednost na kojima insistira islam jesu očuvanje uzajamnog poštovanja među supružnicima, poštovanje roditelja, skrbljenje za

stare i nemoćne, te osiguravanje njihovih životnih potreba o čemu je objavljeno nekoliko kur'anskih ajeta. Ovdje ćemo citirati jedan ajet. Riječ je o 8. ajetu sure Ankabut:

و وصينا الانسان بالديه حسنا

„Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim.“

Dakle, skrb za roditelje i činjenje dobra roditeljima je Božije zaduženje čovjeku.

Uzvišeni u 83. ajetu sure Al Baqare kaže:

و اذاخذنا ميثاق بنى اسرائيل لا تعبدون الا الله و بالوالدين احسانا و ذى القربى و اليتاما و المساكين

و قولوا للناس حسنا و اقيموا الصلوة و ء اتوا الزكوه ثم توليتم الاقليالا منكم و انتم معرضون

„I kada samo od sinova Israilovih zavjet uzeli da ćete se jedino Allahu klanjati, i roditeljima, i bližnjima, i siročadi, i siromasima dobročinstvo činiti, a ljudima lijepe riječi govoriti i molitvu obavljati i milostinju davati, i vi ste poslije,

izuzev vas malo, izopačili i zavjet iznevjerili.“

Uzvišeni je u ovom ajetu, nakon spominjanja zavjeta uzetog od sinova Israilovih, odmah spomenuo dobročinstvo ocu i majci, bližnjima i siromašnima.

Iz citiranog ajeta razumijevamo da se dobročinstvo nalazi na znatno višem stupnju od poštovanja i poslušnosti. U islamu se poštovanje starijih smatra obavezom, a Bog je naredio poslušnost. Međutim, roditelje je postavio na položaj vrijedan dobročinstva. Dakle, odmah nakon poslušnosti Bogu, naredio je dobročinstvo roditeljima.

Kur'an obitelj ne promatra isključivo kroz prizmu njene vanjske definicije prema kojoj je čine dvije osobe, odnosno bračni supružnici koji zajedno žive nego kao jednu uzvišenu instituciju formiranu s ciljem stizanja do uzvišenih ciljeva i kao takvoj joj propisuje programe koji je mogu dovesti do prosvjetljenja i vrlina. U okviru tih programa su jasno definirana prava i obaveze članova obitelji, a upravo te definicije su garant uspjeha. Ovoj maloj zajednici je neophodna uprava iliti menadžment, a najbolji način uprave obitelji oličen je u stabilizaciji i jačanju uloge žene i muškarca. Dvije individue koje su, pod okriljem braka, sklopile pakt jedinstva i uložile napore u cilju

stvaranja zdrave sredine ispunjene međusobnim razumijevanjem i razvojem, utemeljitelji su jedne obitelji i jedne ljudske generacije u čijem sustavu je jasno definiran položaj svake osobe i jasno određena prava svakog člana te zajednice. Muškarac kao suprug i otac obitelji ima svoja i supružnička i očinska prava. I žena kao supruga i majka obitelji mora imati svoja prava, a njen položaj supruge i majke mora biti zaštićen. Djeca na svome mjestu imaju prava prema roditeljima, jer način ophođenja među tim osobama mora biti postavljen na temeljima pažnje, ljubavi, poštovanja i poštivanja prava drugih što predstavlja suštinu islamskih odgojnih propisa.

Uzvišeni je propisao formiranje porodice u kojoj ne vlada ni patrijarhat, ni matrijarhat, ni vlast djece, nego princip istine i pravde koji su svi obavezni poštovati. U ovoj obitelji, žena i muškarac su kao supružnici najviše odgovorni za stvaranje i očuvanje ambijenta odlikovanog psihičkom i fizičkom sigurnošću i spokojem, i niko osim njih dvoga nema snage uspješno ostvariti te ciljeve. Žena i muškarac mogu ispuniti tu važnu obavezu samo pod okriljem morala i moralnosti, jer je moral utemeljen na ljudskim emocijama, ljubavi, brižljivosti i međusobnom povjerenju. Do ovih osobina se ne stiže pomoću pravosudnih organa, građanskih sudova, organizacija za ljudska prava i sličnih organizacija i institucija. Ljude se ne može prisiliti na međusobni suživot na principu poštovanja i uvažavanja, ne može se usvojiti zakonski propis o ljubavi i oprost, ali kada obiteljski propisi bivaju postavljeni na temeljima božanskih obaveza onda ljubav i oprost poprimaju status bogoslužjenja, poštivanje prava i vrijednosti drugih poprima status obaveznog, a protivljenje svemu tome poprima značenje protivljenja Božijim propisima i naredbama. Obitelj koja je utemeljena na odanosti i odgovornosti te na principima istinske religioznosti, iznjedrili će osobe koje će, osim osiguravanja međusobnih prava, ostvariti će i svoj spokoj i svoja materijalna i duhovna prava. Ovo je okviran pogled na položaj obitelji u Kur'anu i međusobne granice i obaveze supružnika, te položaj djece u ovoj svetoj instituciji utemeljenoj na ajetima Kur'ana.

Ovdje bih željela osvrnuti se na položaj žena u Islamskoj Republici Iran tokom protekla tri desetljeća Revolucije te prezentirati sumirani prikaz ustanova, institucija i

organizacija koje su, nakon pobjede Islamske revolucije u Iranu, formirane s ciljem stvaranja odgovarajućih uvjeta za pružanje podrške i poboljšanje položaja žena i jačanje obitelji u Iranu.

Islamska Republika Iran je, oslanjajući se na islam i svoju bogatu izvornu iransku kulturu, od samog početka podržavala unapređenje, razvoj i podizanje nivoa položaja žena i obitelji, posebice akcentirajući sticanje znanja, edukacije i vještina u raznim oblastima, a važnost tih procesa je jasno protumačila i kroz bezrezervno poštivanje svih humanističkih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava žena što je adekvatno definirano i usvojenim zakonskim regulativama.

Također je naglašeno formiranje olakšavajućih uvjeta za razvoj ličnosti žene i revitalizaciju obiteljskih prava s materijalnog i duhovnog aspekta, uključujući podršku majkama tokom trudnoće i dojenja djece, podršku starim i nemoćnim ženama, ženama bez skrbnika i samohranim majkama, podršku formiranju obitelji i isticanju njene važnosti, formiranju pravednih sudova zaduženih za očuvanje obiteljskih vrijednosti i jačanje obitelji.

Danas je položaj žene, kao temeljne obiteljske vrijednosti, u Islamskoj Republici Iran posebno važan s tim da se i dalje akcentiraju napori usmjereni ka usvajanju politika i zakona potrebnih za dodatno jačanje institucije obitelji i poštivanja prava i žene i obitelji u društvu. Ovdje ću spomenuti samo nekoliko do sada usvojenih i implementiranih zakona:

- 1. Isplata dohotka za udovice, žene čiji muževi pate od trajnog invaliditeta i razvedene žene.*
- 2. Zakon o skrbi za žene i djecu bez skrbina.*
- 3. Zabrana dodjeljivanja teških i štetnih poslova ženama.*
- 4. Zabrana noćnog rada za žene osim u bolničkim i kliničkim centrima,*
- 5. Mogućnost razvoda uz poštivanje uvjete definiranih bračnim ugovorom.*
- 6. Zabrana radnih aktivnosti od šeste sedmice trudnoće do četiri sedmice nakon poroda.*

7. *Isplata jednake plaće ženama i muškarcima ukoliko obavljaju isti posao u istim radnim uvjetima.*
8. *Obavezno prisustvo žena na porodičnim sudovima u svojstvu sudaca savjetnika.*
9. *Produženje trudničkog bolovanja sa četiri na šest mjeseci.*
10. *Razvod na zahtjev žene u slučajevima da je suprug nemoćan u njenom uzdržavanju, da je nedosljedan bračnim obavezama, odsustva supruga u trajanju dužem od četiri godine i u slučaju sporazumnog razvoda.*
11. *Podrška i skrb nad udovicama, staricama, te ženama, djevojkama i djecom bez skrbnika.*
12. *Podrška i pomoć majkama – posebice trudnicama i dojiljama, posebno zdravstveno osiguranje za udovice i starice.*

Porast nivoa socijalne participacije žena i podrška profesionalnim aktivnostima žena te davanje važnosti društvenim pitanjima i problemima posebno među ženama, a koji zahtijevaju poseban angažman na osiguravanju i poštivanju prava žena, samo su neka od pitanja za čije razmatranje su zadužene Organizacija zdravstvenog osiguranja i socijalne skrbi, državni Mirovinski fond, Organizacija za kvalitetu života i Humanitarni komitet Imam Khomeini (r.a.). Pobrojane organizacije i institucije su, također, zadužene i za brigu za zaposlene žene i muškarce, umirovljenike, samohrane majke i siromašne obitelji. Isto tako Vlada Islamske Republike Iran je, sukladno odredbama Ustavnog zakona Islamske Republike Iran, obavezna svim stanovnicima, bez izuzetka, osigurati besplatno zdravstveno osiguranje, a s obzirom da su zdravstvene i mirovinske usluge mnogo potrebnije ženama, u zakon su ugrađeni posebni mehanizmi za zaštitu žena.

Uz ponovne izraze najiskrenije zahvalnosti na pozivu, želim vam se zahvaliti i što ste odvojili vrijeme da poslušate ovo izlaganje. Uzvišenog Boga molim da nam svima podari uspjeh u shvatanju i razumijevanju Kur'ana kako bismo njegove mudre poruke i programe implementirali u svojim životima.

Inšallah, ve-s-Selam

انشاءالله والسلام